

İstanbul Adliye binası yapımı için gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi hakkında kanun tasarısı ve Bayındırlık ve Bütçe Komisyonları raporları (1/144)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71 - 768, 6/401

14 . II . 1947

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İstanbul Adalet binası inşası için gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi hakkında Bayındırlık Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 11 . II . 1747 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulmuş olduğunu arz ederim.

Başbakan

E. Peker

İstanbul'da yaptırılacak yeni Adalet Sarayı kanun tasarısı hakkındaki gerekçedir

1932 yılında Ayasofya camii yanındaki İstanbul Adalet binasının yanması üzerine vaziyeti müşkülleşen İstanbul Adalet daireleri muvakkaten şuraya buraya yerleştirilerek, çalışmalarına devam imkânı aranmış ve bu dağınık vaziyet yangın gününden bugüne kadar geçen 15 sene içerisinde bu şekilde devam edegelmiştir.

İstanbul gibi, Adalet teşkilâtı çok geniş olan bu şehrimizin Adalet işlerinin emniyet ve selâmetle yürütülmesini sağlamak üzere yeni bir Adalet sarayının inşası kendini günden güne hissettiren bir zaruret olarak meydana çıkmış bulunmaktadır.

1932 yılında İstanbul Adalet binasının yanması üzerine bir taraftan yeni yapılacak Adalet sarayının inşasına elverişli bir arsanın aranmasıyla beraber diğer taraftan da yapının inşası işi Maliye Bakanına 500 bin liraya kadar istikraz akdine yetki veren 2519 sayılı Kanun kabul olunmuş bulunmaktadır.

Ancak Adalet sarayının arsa yerinin tesbiti hususunda bir çok müşküllerle karşılaşmış olduğundan son günlere kadar bir taraftan bu müşkülât dolayısıyla, ve diğer taraftan zuhur eden ikinci dünya harbinin imkânsızlığı yüzünden inşaata bir türlü başlanamamıştır.

Son defa, İstanbul Adalet sarayının yerinin kesin olarak tâyin ve tesbitetmek üzere Bakanlığımız Yapı ve İmar İşleri Reisinin Başkanlığında, İstanbul İmar Müdürü, İstanbul İmar Mütahassısı (Prost), Teknik Üniversite ve Güzel Sanatlar Akademisi ilgili profesörleri, Bakanlığımız şehircilik mütahassısı Prof. Oelsner hazır buldukları bir komisyon tarafından;

1. Ayasofya yanındaki yanan Adalet binası yeri,
2. Vilâyet Konağı karşısındaki eski Şûrayı Devlet arsası,
3. Atatürk Bulvarı üzerinde, Saraçhane başında Aksaray'a doğru tesbit edilen arsa,
4. Sultanahmet meydanındaki eski Cezaevi ve Dikimhane ve etrafındaki yer,

Üzerinde yapılan incelemeler sonunda 4 ncü maddede gösterilen arsa uygun görülmüş ve Adalet sarayının buraya yaptırılması, burada bulunan eski İbrahim Paşa sarayının da restore edilerek Adalet sarayı müştemilâtından olarak kullanılması ve burada yapılacak yeni binanın bir

tarafında Sultanahmet camii gibi Türk mimarının en güzel eserlerinden biri ve diğer taraftan Ayasofya Müzesi gibi tarihi değeri büyük olan bir anıtın bulunması dolayısıyla Cumhuriyetin bir eseri olacak olan Adalet sarayının projelerinin bir müsabaka sonunda elde edilmesi teklif olunmuş ve komisyonun bu teklifi Bakanlar Kurulunca uygun ve yerinde görülerek gereğine tevessül edilmesi için vaziyet Bakanlığımıza bildirilmiştir.

Bakanlığımız, Bu karar gereğince Türk sanatkarları arasında süresi 1 Nisan 1947 de bitecek olan bir proje müsabakası açılmış bulunmaktadır.

Müsabaka neticesinde elde olunacak proje ile hemen inşaata geçilmesi ve İstanbul gibi en büyük şehrimizin Adalet teşkilâtını içine alacak olan bu yapıya başlanabilmesini sağlamak üzere bir kanun tasarısı hazırlanmış bulunmaktadır:

1. Yapılması düşünülen Adalet sarayının projeleri açılmış olan müsabaka neticesinde belli olacağına göre bugünden yapının maliyeti hakkında katî bir rakam söylemek mümkün olmamakla beraber Adalet Bakanlığınca verilmiş olan ihtivaç programı üzerinde yapılmış olan ilk hesaplara nazaran binanın yedibuçuk milyon liraya çıkabileceği anlaşılmaktadır. Katî projelerin vaziyetine göre bu miktarın bir miktar çoğalıp azalabileceği derpiş olunabilir. Bu madde ile Bayındırlık Bakanlığınca bu miktara kadar gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişmeğe yetki verilmekte ve icabında işin daha süratle yürümesini sağlayabilmek üzere Maliye Bakanına bono çıkarmak yetkisi düşünülmektedir.

2. 2519 sayılı kanunla, bu kanunun yayımı tarihine kadar birikmiş olan paraların Bayındırlık Bakanlığındaki özel bölümlere naklolunması kabul olunmaktadır. Bu paraların yekûnunun 500 bin lira kadar olduğu anlaşılmaktadır. Bu suretle Bakanlık birinci maddede yazılı sebepler dolayısıyla icabında yapı için 8 milyon lira harcayabilmek imkânını elde etmiş bulunacaktır.

3. Üçüncü madde ile artık yürürlükte kalmasında bir fayda görülmiyen 2519 sayılı kanunun yürürlükten kaldırılması derpiş edilmektedir.

Bayındırlık Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Bayındırlık Komisyonu

Esas No. 1/144

Karar No. 5

17 . II . 1947

Yüksek Başkanlığa

İstanbul Adalet binası inşası için gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi hakkında Bayındırlık Bakanlığınca hazırlanıp Bakanlar Kurulunca tasvip edilen ve Başbakanlığın 14 . II . 1947 gün ve 768 - 71, 6/401 sayılı tezkere-siyle Yüksek Meclise sunulan kanun tasarısı ile gerekçesi Komisyonumuza havale buyurulmakla Bayındırlık Bakanı hazır olduğu halde Komisyonumuzca incelendi.

1932 yılında yanan İstanbul'daki Adalet binası yerine 18 . VI . 1944 gün ve 2519 sayılı kanunla İstanbul'da bir Adalet binası yapılması yetkisi verilmiş ve bunun için proje müsabakası yapılarak 6 Şubat 1936 ve ek olarak 31 . VII . 1939 tarihli Sözleşmeler bağlatılmış ise de ye-

rinin tesbitinde ve kamulaştırma işlerinde rast-lanan zorluklar işin gecikmesine sebep olduğu gibi zamanla ihtiyaç hacmi de ehemmiyetli nis-pette değişmiş olduğundan, yukarıda adı ge-çen kanunda derpiş edilen zorluklarla esasen bu işin başarılmasına maddi imkân kalmamıştı. Verilen izahlardan; yerinde kesin olarak tesbit edildiği ve yeni ihtiyaç programına ve tesbit edilen yerin hususiyetine göre yeni bir proje müsabakası yapılmasına lüzum görüldüğü ve müsabakanın da açıldığı ve bu yıl bütçesine konan 500 bin lira ödeneğin ve 2519 sayılı ka-nunla sağlanan takriben 500 bin liralık karşı-lığını, kamulaştırma işleriyle bu yıla ait yapı iş-lerinden bir kısmına harcayacağını ve yapının

önümüzdeki yıllar içinde bitirilmesini sağlamak için takriben 7,5 milyon liralık gelecek yıllara geçici bir taahhüt yetkisi verilmesi lüzum ve zarureti karşısında bu kanun tasarısının hazırlanmış olduğu anlaşılmıştır. Memleketin mühim ve âcül bir ihtiyacına cevap verecek olan bu yapının başarılabilmesi için sevk edilen bu tasarımı Komisyonumuz esas itibariyle yerinde bulmuş ve maddeler oluşu gibi kabul edilmiştir. Ancak bu kanun ile yürürlükten kaldırılacak olan 2519 sayılı kanunla girilen projelere ait taahhüdün henüz tasfiye edilmemiş olduğu verilen izahattan anlaşılacakla, bundan doğabilecek borcun aynı ödenekten karşılanabilmesi için tasarıya bir geçici maddenin aklenmesi Komisyonumuzca uy-

gun görülmüştür.

Bütçe Komisyonuna havale buyurulmasına müsaade edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunuldu.

Bayındırlık Ko. Başkanı
Trabzon
S. Day

Bu Sözcü
Trabzon
S. Day

Kâtip
Niğde
İ. R. Soyer

Kars
M. Bahadır A. F. Abasıyanık

Konya
R. Erel

Kocaeli
Kütahya
H. Benli

Malatya
M. S. Eti

Urfa
R. Soyer

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Bütçe Komisyonu

Esas No. 1/144

Karar No. 63

19 . II . 1947

Yüksek Başkanlığa

İstanbul Adalet binası yapımı için gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi hakkında Bayındırlık Bakanlığınca hazırlanmış Başbakanlığın 14 . II . 1947 tarihli ve 6/401 sayılı tezkeresiyle Yüksek Meclise sunulan kanun tasarısı Bayındırlık Komisyonu raporiyle birlikte Komisyonumuza verilmekle Bayındırlık Bakanı Cevdet Kerim İncedayı ve Maliye Bakanlığını adına Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürü hazır oldukları halde incelenip görüşüldü.

1932 de yanan İstanbul Adalet binasının, yetkili makamlarca tesbit edilecek bir mahalde yeniden yapılması için 1934 yılında 2519 sayılı kanun kabul edilmiş ve bu kanunla, yapılacak bina için İcra Dairelerinde hususi kanunlara göre zamanaşımına uğruyarak Hazineye aktarılan ve aktarılacak olan paralar ile ödenmek üzere beş yüz bin liraya kadar istikraz yapmağa veya cari hesap açtırmağa ve Adalet Bakanlığınca lüzum gösterilecek yer, proje, plân, inşa, murakebe, tesis, teftiş, nakliye ve sair gibi giderlere tahsisine ve bunlar için gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişmeğe yetki verilmiştir.

Yapılan açıklamalara göre bu yetkiden sonra görevli makamlarca gereken incelemeler yapılmış ve vilâyet konağı civarında eski Danıştay arsasına Adalet binasının yapılması kararlaştırılarak proje müsabakası yapılmış ve müsabakayı kazananla da plânların hazırlanması ve işin düzenlenmesi için bağışlar yapılmıştır.

Bilâhara bu yerde yapılacak binanın ihtiyaçlara uymıyacağı ve 2519 sayılı Kanuna göre elde edilecek paralarla bu yapının bitirilmesi mümkün olmayacağı anlaşıldığından yeniden yetkili bir Komisyona iş inceletilmiş ve eski hapishanenin bulunduğu mahalde binanın yapılmasına ve gereken ödeneğin de bütçe ile teminine karar verilmiş ve 7,5 milyon liralık gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişme yetkisiyle işin kısa bir sürede bitirilmesi istenildiğinden bu maksatlara uygun olarak bu kanun tasarısı hazırlanmıştır.

İcra Dairelerinde 2519 sayılı Kanuna göre bugüne kadar elde edilen paraların yekûnu (500 000) lirayı bulmuş ve bu yıl Bayındırlık bütçesine de bu maksatla (500 000) lira bir ödenek konulmuş bulunduğundan toplamı bir mil-

yon liraya varan bu para ile açılmış olan yeni proje müsabakasının bitirilmesi bazı kamulaştırma işlerinin sonuçlandırılması ve inşaya da başlanmasının mümkün olacağı Hükümetçe açıklanmış ve bu yıl ancak eldeki bu para iş yapılabileceğinden ayrıca bir ödenek istenmeyeceği de bildirilmiştir.

İstanbul'un en güzel anıtları arasında yer alacak bu Adalet binasının bir anıt güzelliği ile ve etrafındaki anıt binalarla ahenkli ve millî mimariye uygun bir şekilde yapılmasının gözönünde tutulması Komisyon üyelerince temenai edilmiş ve Hükümetçe de bu cihetin tamamıyla gözönünde tutulduğu ve proje müsabakasında buna dair esaslı hükümler bulunduğu ifade ve temin edilmiştir.

Komisyonumuzca da uygun görülen Bayındırlık Komisyonunun değiştirisi dairesinde ve ivedilikle görüşülmesi dileğiyle Kamutayın onayına arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan	Sözcü	Kâtip
Edirne	İzmir	Ankara
M. N. Gündüzalp	M. Birsal	F. Öymen
Ankara	Ankara	Bahkesir
N. C. Akkerman	C. Gölet	E. Altan
Bursa	Diyarbakır	Diyarbakır
F. Bük	V. Dicleli	İ. H. Tıgrel
Eskişehir	Kastamonu	Kırşehir
A. Potuoğlu	M. Akalın	Ş. Torgut
Kocaeli	Mardin	Urfa
İ. R. Aksal	R. Erten	E. Tekeli

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

İstanbul Adalet binası inşası için gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — İstanbul'da Adalet binası yapılması için yıllık ödeme miktarı iki milyon lirayı geçmemek üzere yedibuçuk milyon liraya kadar gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişmeye Bayındırlık Bakanı ve faizleriyle birlikte bu miktarları geçmemek üzere bono çıkarmağa Maliye Bakanı yetkilidir.

MADDE 2. Bu suretle girişilecek yüklenmeler karşılığı, her yıl bütçe kanunlarına bağlı (A) işaretli cetvellerin Bayındırlık Bakanlığı kıstamlarında özel bölümlere konulacak ve 18 . VI . 1934 tarihli ve 2519 sayılı kanunun birinci maddesine göre, bu kanunun yayımı tarihine kadar, toplanarak emanet hesaplarına alınan paralardan aynı bölümlere kaydedilecek ödeneklerle karşılanır.

MADDE 3. — 18 . VI . 1934 tarihli ve 2519 sayılı Kanun kaldırılmıştır.

BAYINDIRLIK KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

İstanbul Adalet Binası inşası için gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Hükümetin birinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Hükümetin ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Hükümetin üçüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE — 18 . VI . 1934 tarih ve 2519 sayılı Kanuna göre bağitlanmış sözleşmeler gereğince doğmuş ve doğacak borçlar bu kanunda yazılı ödeneklerden karşılanır.

Hü.

Ba. K.

MADDE 4. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu kanun hükümlerini Maliye ve Bayındırlık Bakanları yürütür.

MADDE 4. — Hükümetin dördüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Hükümetin beşinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Başbakan <i>R. Peker</i>	Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı <i>M. Ökmen</i>
Devlet Bakanı <i>M. A. Renda</i>	Adalet Bakanı <i>Ş. Devrin</i>
Millî Savunma Bakanı <i>C. C. Toydemir</i>	İçişleri Bakanı <i>Ş. Sökmensüer</i>
Dışişleri Bakanı <i>H. Saka</i>	Maliye Bakanı <i>H. N. Keşmir</i>
Millî Eğitim Bakanı <i>Reşat Ş. Sırer</i>	Bayındırlık Bakanı <i>C. K. İncedayı</i>
Ekonomi Bakanı <i>T. B. Balta</i>	Sağlık ve Sosyal Y. Bakanı
Gümrük ve Tekel Bakanı <i>T. Coşkan</i>	Tarım Bakanı <i>F. Kurdoğlu</i>
Ulaştırma Bakanı <i>Ş. Koçak</i>	Ticaret Bakanı <i>A. İnan</i>
	Çalışma Bakanı <i>Dr. S. Irmak</i>